

SOLVA

INTERGEMEENTELIJK SAMENWERKINGSVERBAND
VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN SOCIO-ECONOMISCHE EXPANSIE

AALST (EREMBODEGEM)

ZUID IV FASE 3

ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

December 2010

Verbrugge A. & De Graeve A.

ARCHEOLOGIE – RAPPORT 22

Colofon

Project:

Archeologisch vooronderzoek

Proefsleuvenonderzoek

Erembodegem Zuid IV fase 3 (10-ER-ZIV)

Opdrachtgever:

SOLVA

Intergemeentelijk samenwerkingsverband

voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie

Zuid III, Industrielaan 18

9320 Aalst (Erembodegem)

Uitvoerder:

SOLVA

Intergemeentelijk samenwerkingsverband

voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie

Zuid III, Industrielaan 18

9320 Aalst (Erembodegem)

Verbrugge Arne (projectarcheologe – vergunninghouder)

De Graeve Arne (projectarcheoloog)

Bart Cherretté (coördinatie)

Termijn:

9 – 13 december 2010

Wettelijk Depotnummer

D/2013/12.857/5

SOLVA

Afbeelding voorblad: zicht op de proefsleuven

Copyright: niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. Algemene gegevensfiche	4
2. Algemeen	5
2.1 Situering	5
2.2 Archeologisch kader.....	5
2.3 Bodemopbouw	5
3. Archeologische sporen	10
3.1 Zone 1	10
3.1.1 Metaaltijden	10
3.1.2 Volle Middeleeuwen.....	12
3.1.3 Late en/of post-Middeleeuwen.....	13
3.1.4 Niet-gedateerde sporen.....	13
3.2 Zone 2.....	13
3.2.1 Grachten.....	13
3.2.2 Paalsporen.....	16
4. Conclusie	19
5. Advies tot vervolgonderzoek	19
6. Bijlagen	22
6.1. Handleiding bij het raadplegen van de bijlagen	22
6.2. Lijsten	23
6.3. Grondplan	24

1. Inleiding

1.1. Algemene gegevensfiche

Opgraving ☐	Prospectie X
Vergunningsnummer:	2010/427
Datum aanvraag:	2010
Naam aanvrager:	Verbrugge Arne
Naam site:	Erembodegem Zuid IV (fase 3) (10-ER-ZIV)

Site:	Erembodegem Zuid IV (fase 3)
Code van de site:	10-ER-ZIV
Type onderzoek:	Prospectie
Plaats:	Erembodegem, Zuid IV
Kadaster:	Afdeling 12, sectie B; 1954M (partim), 1596C, 1596D, 1597, 1598, 1599D, 1599E, 1599F, 1601B, 1602B, 1603
Vergunningsnummer:	2010/427
Vergunninghouder:	Verbrugge Arne
Datum aanvraag:	01/12/2010
Opdrachtgever:	Intergemeentelijk samenwerkingsverband SOLVA, Industrielaan 18, Zuid III, 9320 Aalst (Erembodegem)
Uitvoerder:	Intergemeentelijk samenwerkingsverband SOLVA, Industrielaan 18, Zuid III, 9320 Aalst (Erembodegem)
Archeologen:	Verbrugge A. & De Graeve A.
Wetenschappelijke begeleiding:	SOLVA
Termijn:	9-13 december 2010
Methode:	Proefsleuvenonderzoek

2. Algemeen

2.1 Situering (PLAAT 1)

Het terrein situeert zich in het zuidwesten van het projectgebied Zuid IV en wordt opgedeeld in twee zones. Zone 1 ligt ten noordwesten van de Waterkeringstraat en wordt omgeven door de Molenbeek in het noorden en de N45 en een bosje in het westen. Zone 2 wordt omsloten door de Waterkeringstraat in het noordwesten en door al eerder onderzochte zones. Zone 2 was vroeger in gebruik als voetbalterrein.

Naast de bebouwbare percelen wordt in het inrichtingsplan een deel van het terrein als een buffer opgenomen omwille van zijn natuurwaarde. Deze is niet toegankelijk voor het onderzoek. Op het zuidelijk deel kan eveneens een deel niet onderzocht worden door de aanwezigheid van een Fluxys-omvormingsstation. Rond het station dient omwille van veiligheidsredenen een bufferzone van 15 meter behouden te worden. Van de Fluxysleiding die zich ter hoogte van de Waterkeringstraat bevindt, dient eveneens een afstand van minstens 15 m behouden te worden. De aanleg van de gasleiding en het omvormingsstation werd evenwel archeologisch opgevolgd in 1998¹.

Het terreinonderzoek vond plaats tussen 9 en 13 december 2010. Hiervoor zijn twee archeologen en één veldtechnicus aangesteld. Er zijn 12 sleuven getrokken met een onderlinge afstand van 12 meter. De sleuven zijn machinaal verdiept tot op het archeologisch niveau met een schepbak van 1,8 m. Nadat de sleuven getrokken waren, zijn om een beter beeld van de situatie te krijgen nog 6 kijkvensters getrokken. Alle sporen zijn beschreven, gefotografeerd en getekend op schaal 1/100 en door P. Kindermans, landmeter van SOLVA, met behulp van GPS ingemeten. Het kijkvenster tussen proefsleuf 7 en 8 is ingetekend op schaal 1/50. Een aantal sporen werden gecoupeerd en ingetekend op schaal 1/20. De gerecupereerde vondsten kregen allen een individueel identificatienummer (nummer proefsleuf en volgnummer). Waar nodig, is een bodemprofiel genomen om op deze manier de bodemopbouw in kaart te brengen. Deze profielen zijn beschreven, gefotografeerd en ingetekend op schaal 1/20.

2.2 Archeologisch kader

Zone 1 en zone 2 bevinden zich in de onmiddellijke nabijheid van twee vierkante IJzertijd-enclos, opgegraven tijdens de eerste opgravingscampagne op ZUID IV (opgraving Mieke Vandevijver en Frederik Wuyts). Tijdens dat onderzoek werden een aantal geïsoleerde en/of niet-gedateerde grachten opgegraven die mogelijk ook op het actuele onderzoeksterrein lopen.

Op ongeveer 400 m ten zuiden van het terrein, ter hoogte van Hof ter Wilgen², kwamen tijdens de archeologische opvolging bij de aanleg van de gasleiding Denderhoutem-Aalst in 1998 de resten van een vermoedelijke Romeinse villa of steenbouw aan het licht. Het betreft verschillende afvalkuilen rijk aan aardewerk. Een villa is mogelijk weggegraven bij de aanleg van de Ninoofsesteenweg.

2.3 Bodemopbouw

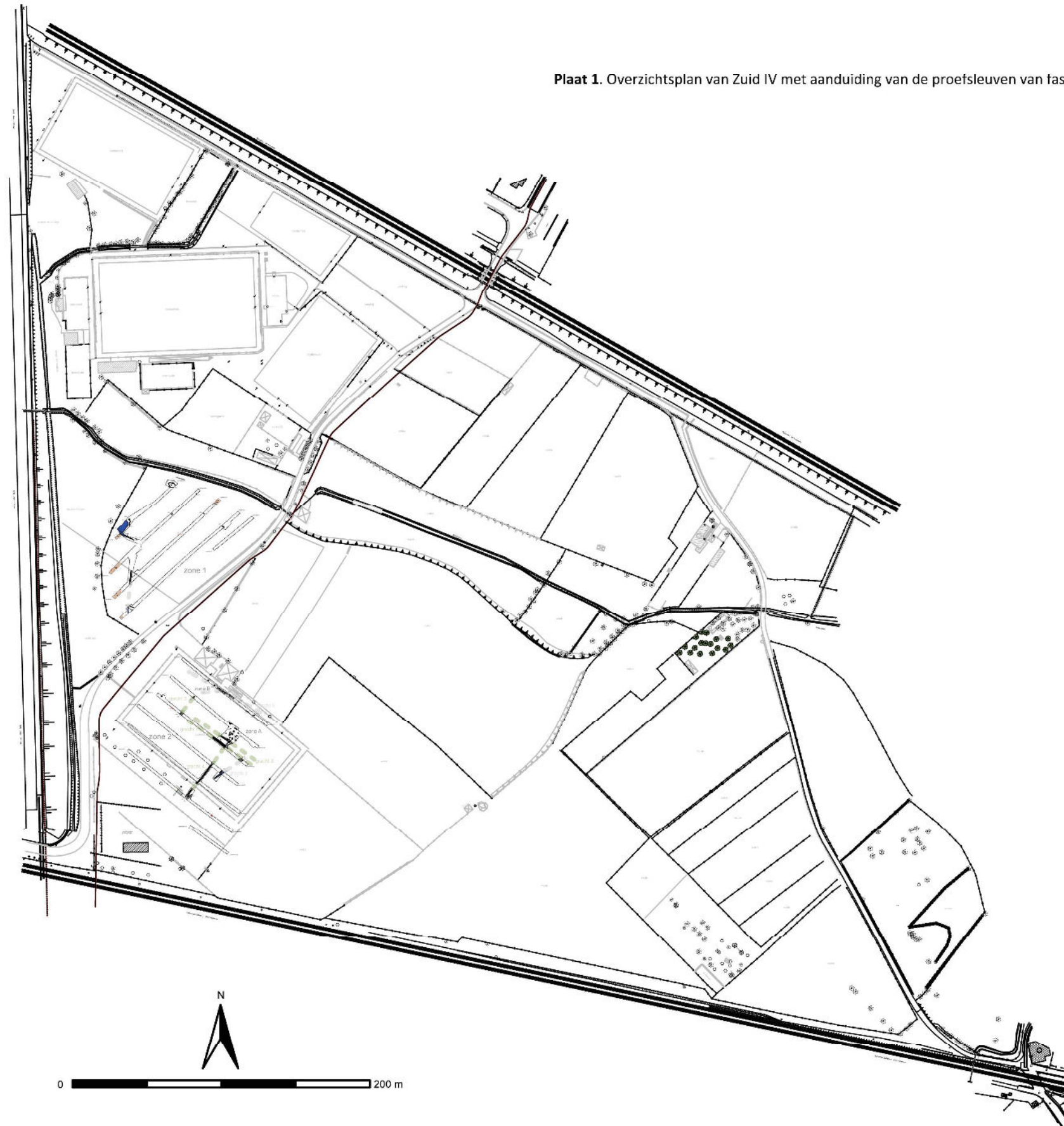
Zone 1

De opbouw van de bodem bestaat voornamelijk uit teelaarde die onmiddellijk de moederbodem, geelbruine leem, afdekt (**figuur 1**). Op een aantal plaatsen heeft zich tussen de moederbodem en de ploeglaag een donkerbruine homogene B-horizont gevormd (**figuur 2**).

¹ CAI Locatie 31924.

² CAI Locatie 31924.

Plaat 1. Overzichtsplan van Zuid IV met aanduiding van de proefsleuven van fase III.

Figuur 1. Bodemprofiel uit zone 1 : ploeglaag, geelbruine leem.

Figuur. 2 Bodemprofiel uit zone 1 : 1. Ploeglaag; 2. grijs-blauwige recente laag; 3. B-horizont; 4. leem.

Het terrein helt af in de richting van de Molenbeek en een aftakking van de Molenbeek die het terrein in het westen afbakt. Dit manifesteert zich in de bodemprofielen door de aanwezigheid van een pakket dat is geïnterpreteerd als een beekalluvium (**figuur 3**) (in proefsleuven 1 tot en met 4). Het pakket wordt waargenomen onder de B-horizont en heeft een bruingrijze kleur met lichtgrijze zandige lenzen. In het pakket werd verspoeld archeologisch materiaal aangetroffen, namelijk handgevormd aardewerk. De

vondsten werden als losse vondsten ingemeten op het terrein. Het aardewerk doet het bestaan van een site uit de metaaltijden vermoeden in de omgeving.

Figuur. 3 Bodemprofiel uit zone 1 : 1. Ploeglaag; 2. B-horizont; 3. beekalluvium; 4. leem.

Zone 2

Zone 2 was vroeger in gebruik als een voetbalterrein. Het zuidelijk deel werd recent opgehoogd (**figuur 4**) met ongeveer 60 cm opgevoerde aarde. Onder het looppniveau/grasveld van het voetbalveld wordt een organische blauwige laag waargenomen. Daaronder is een oude ploeglaag en/of B-horizont waarneembaar.

Figuur. 4 Bodemprofiel uit zone 2: 1. Recente ophoging; 2. Grasveld voetbalplein; 3. Uitloging van niveau 2; 4. Oude ploeglaag (?); 5. Leem.

3. Archeologische sporen

3.1 Zone 1 (PLAAT 2)

In zone 1 werden een aantal geïsoleerde sporen aangetroffen. De sporen worden chronologisch besproken.

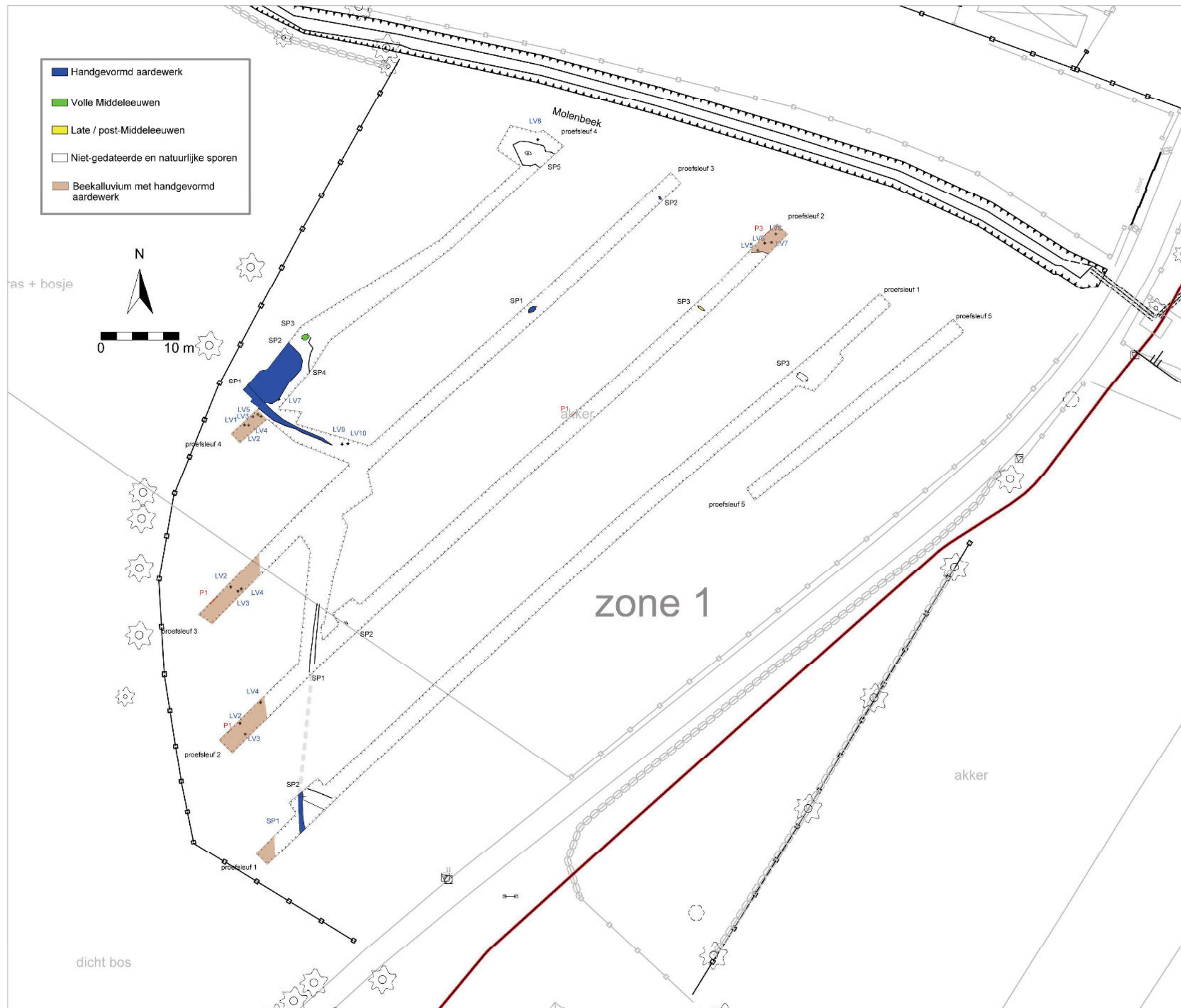
3.1.1 Metaaltijden

3.1.1.1 Grachten

In PS 1 en 2 werd een gracht (PS1/A/1) waargenomen met een noordoost-zuidwest-oriëntatie. De gracht kan in een kijkvenster op PS 2 nog enkele meters verder gevolgd worden, maar was verder niet meer bewaard. In de vulling werd handgevormd aardewerk aangetroffen uit de metaaltijden (versierde wandscherf met verticale groefjes). De vulling van de gracht bestaat uit homogeen grijze leem met lichtbruine vlekken. Een andere gracht (PS4/A/1) met een gelijkaardige vulling werd waargenomen in PS 4 en het kijkvenster daarop aansluitend. Vermoedelijk kan deze laatste gracht echter opgesplitst worden in twee verschillende grachten. Een eerste gracht heeft een homogene donkerbruine vulling en oversnijdt duidelijk een poel (PS4/A/2). Het zuidoostelijke deel van de gracht heeft een veel blekere vulling en is slechter bewaard. Bovendien heeft het zuidoostelijke deel een andere oriëntatie. In het verlengde van de gracht werden twee scherven handgevormd aardewerk teruggevonden (losse vondsten 9 en 10). Vermoedelijk loopt de gracht dus verder maar is deze niet meer bewaard met uitzondering van een aantal losse vondsten. Qua vulling sluit het zuidoostelijke deel van de gracht aan bij de gracht aangetroffen in proefsleuf 1 en 2. Het noordoostelijke deel is waarschijnlijk een recentere ondiepe gracht die de oudere gracht oversnijdt. De oriëntatie van deze oudere grachten sluit het dichtst aan bij deze van de IJzertijd-enclos opgegraven in fase 1 & 2. Het feit dat de grachten slecht bewaard zijn, wat eveneens het geval was voor de IJzertijd-enclos en de diverse greppels daar aangetroffen, is een bijkomend element om de grachten in dezelfde periode te situeren.

3.1.1.2 Leemwinningskuil (?)

In proefsleuf 4 en een kijkvenster daarop aansluitend werd een deel van wat mogelijk een leemwinningskuil is (?) (PS4/A/2) vrijgelegd. Deze structuur is minstens 7,5 m breed en minstens 5,5 m lang. Het heeft rechte zijden met afgeronde hoeken. Door de regelmatigheid van het spoor kan vermoed worden dat het om een uitgegraven spoor gaat en geen natuurlijke depressie. In de vulling komen bleke zandige lensjes voor, gelijkaardig aan de vulling van het beekalluvium. Tijdens het afgraven werd handgevormd aardewerk (21 scherven waaronder een randfragment van een pot met een profiellose opstaande rand), een metaalslak en een fragment dakpan/baksteen aangetroffen.

Plaat 2. Detail van het algemeen grondplan: zone 1.

Figuur 5. *Zicht op de poel, die links oversneden wordt door gracht PS4/A/1.*

3.1.1.3 Paalspoor

In proefsleuf 3 werd een geïsoleerd paalspoor (PS3/A/2) vrijgelegd waaruit een randfragment van een handgevormd bekertje werd gerecupereerd. Het paalspoor is ongeveer 40 m breed en 22 cm diep bewaard.

Figuur 6. *Paalspoor.*

3.1.2 Volle Middeleeuwen

In een kijkvenster in proefsleuf 4 werd een kuil (PS4/A/3) aangesneden waarin een fragment roodbeschilderd aardewerk (zgn. Pingsdorf)³ werd aangetroffen en daarom voorlopig in de volle Middeleeuwen kan worden gedateerd.

³ Determinatie W. De Maeyer, SOLVA

3.1.3 Late en/of post-Middeleeuwen

Twee kuilen met een homogene grijze vulling en scherpe aflijning kunnen in de late en/of post-Middeleeuwen gesitueerd worden. Het gaat om PS1/A/3 en PS2/A/3. In PS2/A/3 werd een bordfragment in rood aardewerk met slibversiering aan de binnenzijde (14de-18de eeuw)⁴ gevonden.

Figuur 7. Coupe op één van de laat- of postmiddeleeuwse kuilen.

3.1.4 Niet-gedateerde sporen

Te vermelden is een gracht (PS1/A/2) in proefsleuf 1 met een noordwest-zuidoost-oriëntatie en een homogene bruingrijze vulling. Er kon geen oversnijding met gracht PS1/A/1 worden waargenomen.

In proefsleuf 3 (PS3/A/1) werd een rechthoekige kuil aangetroffen met een homogene bruingrijze vulling. In coupe heeft het spoor een revolvertas-vormig profiel met aan de onderkant een houtskoolrijke lens en reikt tot 60 cm diep. Op de bodem werd een scherf handgevormd aardewerk gevonden met een opvallend rijke zandverschraling. Het is evenwel niet uit te sluiten dat het om een natuurlijk spoor gaat.

3.2 Zone 2 (PLAAT 3)

3.2.1 Grachten

3.2.1.1 Een afwateringsysteem?

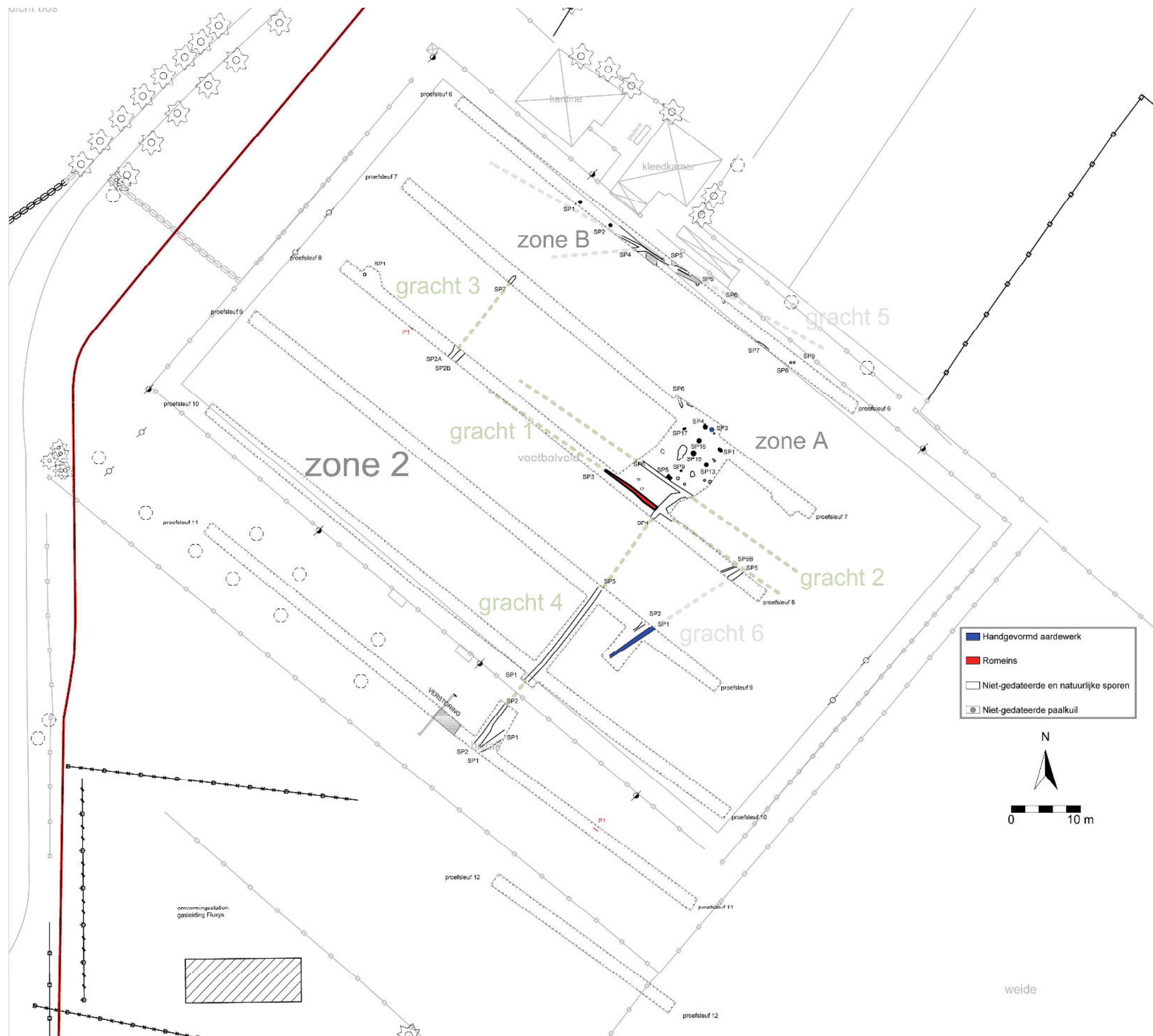
Er is in zone 2 een dubbele gracht nl. PS8/A/3 (**gracht 1**) en PS8/A /6 (**gracht 2**) aangesneden. Pas bij het openen van een kijkvenster op proefsleuf 8 werd duidelijk dat het om een dubbele gracht gaat. De grachten liggen 3 m uit elkaar. Ze hebben een homogene bleekgrijze gevlekte vulling. De grachten zijn noordwest-zuidoost georiënteerd.

Haaks op deze dubbele gracht werden twee parallelle grachten aangesneden, PS7/A/7 - PS8/A/2 (**gracht 3**) en PS8/A/4 - PS9/A/3 – PS10/A/1 – PS11/A/3 (**gracht 4**). De afstand tussen de parallelle grachten bedraagt 35 m. De grachten hebben een homogene lichtblauwgrijze vulling en kunnen plaatselijk (PS8/A/2b) een homogene lichtgrijze zijkant hebben.

Mogelijk werd in proefsleuf 7 het begin van gracht 3 vrijgelegd. In de sleuf ten noorden van proefsleuf 7 werd in het verlengde geen gracht meer herkend. Naar het zuiden toe, in de proefsleuven 9 tot en met 11, werd evenmin een gracht gezien.

Gracht 4 kon wel nog over een grotere afstand worden gevolgd, namelijk tot in proefsleuf 11. Gracht 4 lijkt gracht 1 te oversnijden. Ten noorden van de mogelijke oversnijding buigt gracht 4 lichtjes af naar het

⁴ Determinatie W. De Maeyer, SOLVA.

Plaat 3. Detail van het algemeen grondplan: zone 2.

oosten en lijkt daar samen te vallen met gracht 2. Door de aansluiting van gracht 4 op gracht 2 kan aangenomen worden dat ze tot eenzelfde afwateringssysteem behoren.

In gracht 1 werd een rand van een *tegula* teruggevonden.

In gracht 4 werd een verbrokkeld fragment vulkanisch gesteente verzameld, vermoedelijk afkomstig van een maalsteen.

3.2.1.2 Andere grachten

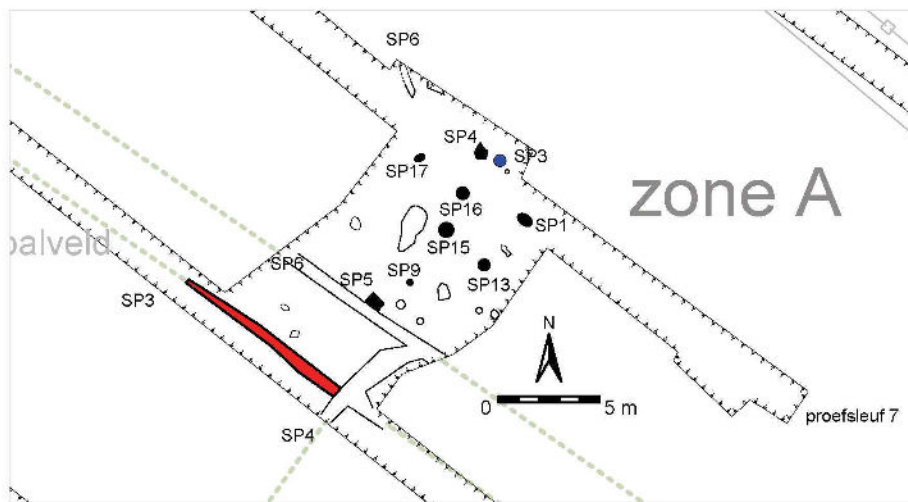
In proefsleuf 6 werd een gracht, (PS6/A/3, **gracht 5**) aangetroffen met een afwijkende oriëntatie als de reeds besproken grachten. De gracht heeft een homogene witte tot lichtgrijze vulling, rijk aan mangaan- en roestvlekken. De gracht is noordwest-zuidoost georiënteerd en sluit vermoedelijk aan op een niet-gedateerde greppel die opgegraven werd tijdens fase 1 van het onderzoek te Zuid IV (opgraving Mieke Van de Vijver en Frederik Wuyts), net ten noorden van het huidige onderzoeksgebied. Er is ook een aftakking van de gracht zichtbaar, namelijk spoor PS6/A/4. De andere sporen aangetroffen in proefsleuf 6 zijn hoogstwaarschijnlijk van natuurlijke aard.

In proefsleuven 8 en 9 is een gracht waargenomen (PS8/A/5 – PS9/A/1, **gracht 6**), met nog een andere oriëntatie als alle hierboven beschreven grachten. De gracht is noordoost-zuidwest georiënteerd. De vulling is homogeen bleekgrijs met roest- en mangaanvorming aan de zijkanten. In de vulling werd een scherp gevonden afkomstig van een handgevormd pot met een eenvoudig opstaande rand.

Ten slotte werd in een kijkvenster op proefsleuf 11 (PS11/A/1) een mogelijke gracht herkend met een homogene donkerbruine vulling die vermoedelijk veel recenter van aard is als bovengenoemde grachten.

Figuur 8. Zicht naar het noordoosten op het kijkvenster op PS 8.

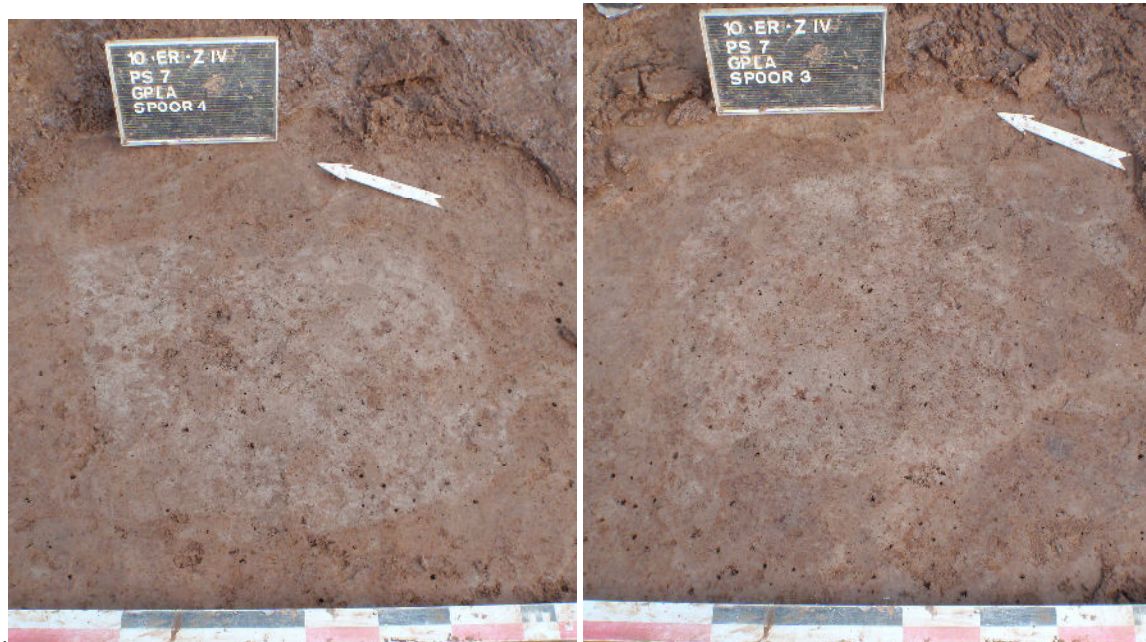
Figuur 9. Kijkvenster op PS 8.

3.2.2 Paalsporen

3.2.2.1 Palencluster

In het kijkvenster (**figuur 8-9**) ten noorden van de aansluiting van gracht 4 op gracht 2 en in proefsleuf 7 werd een cluster sporen (**zone A**) vrijgelegd. Het gaat om negen duidelijke (paal)kuilen (PS7/A/1-3-4 en

PS8/A/5-9-13-15-16-17) (**figuur 10**) en een segment van een greppel (PS7/A/6). De oriëntatie van de greppel is noordwest-zuidoost. In één paalkuil (PS7/A/1-3) werd een scherp handgevormd aardewerk gerecupereerd. Daarnaast werden nog een mogelijke (paal)kuil (PS8/A/14) en vermoedelijk natuurlijke sporen (PS8/A/7-8-10-11-12-18-19-20-21) geregistreerd. De meeste (paal)kuilen zijn rond met een diameter van gemiddeld ca. 50 cm of rechthoekig met afgeronde hoeken. Voorlopig kan geen gebouwplattegrond worden onderscheiden op het grondplan.

Figuur 10. Paalsporen uit de cluster sporen.

Alle duidelijke (paal)kuilen hebben een homogene bleekgrijze gevlekte vulling (**figuur 10**), gelijkaardig aan gracht 1 en 2. Eén (paal)kuil PS8/A/5 is tegen gracht 2 gelegen, maar er kon geen oversnijding tussen beide sporen worden waargenomen. Op basis hiervan en aan de hand van de gelijke vullingen kan aangenomen worden dat de concentratie paalsporen in relatie staat met het “afwateringssysteem” van gracht 1 tot 4. Voorlopig werden nog geen sporen gecoupeerd omdat de sporen een duidelijke aflijning hebben en goed herkenbaar zijn als (paal)kuilen.

3.2.2.2 Andere palen

Figuur 11. Coupe op (paal)kuil.

Naast de hierboven besproken concentratie paalsporen liggen nog twee paalsporen in PS 6 (PS6/A/1-2) (**zone B**). Het gaat om ronde sporen met een homogene witte tot bleekgrijze vulling. Eén paalspoor (PS6/A/1) werd gecoupeerd en leverde een komvormig profiel op omgeven door een roestband. Het

spoor was nog 15 cm diep bewaard. Het is mogelijk dat deze twee paalsporen onderdeel zijn van dezelfde concentratie sporen aangetroffen in het kijkvenster van PS 8.

4. Conclusie

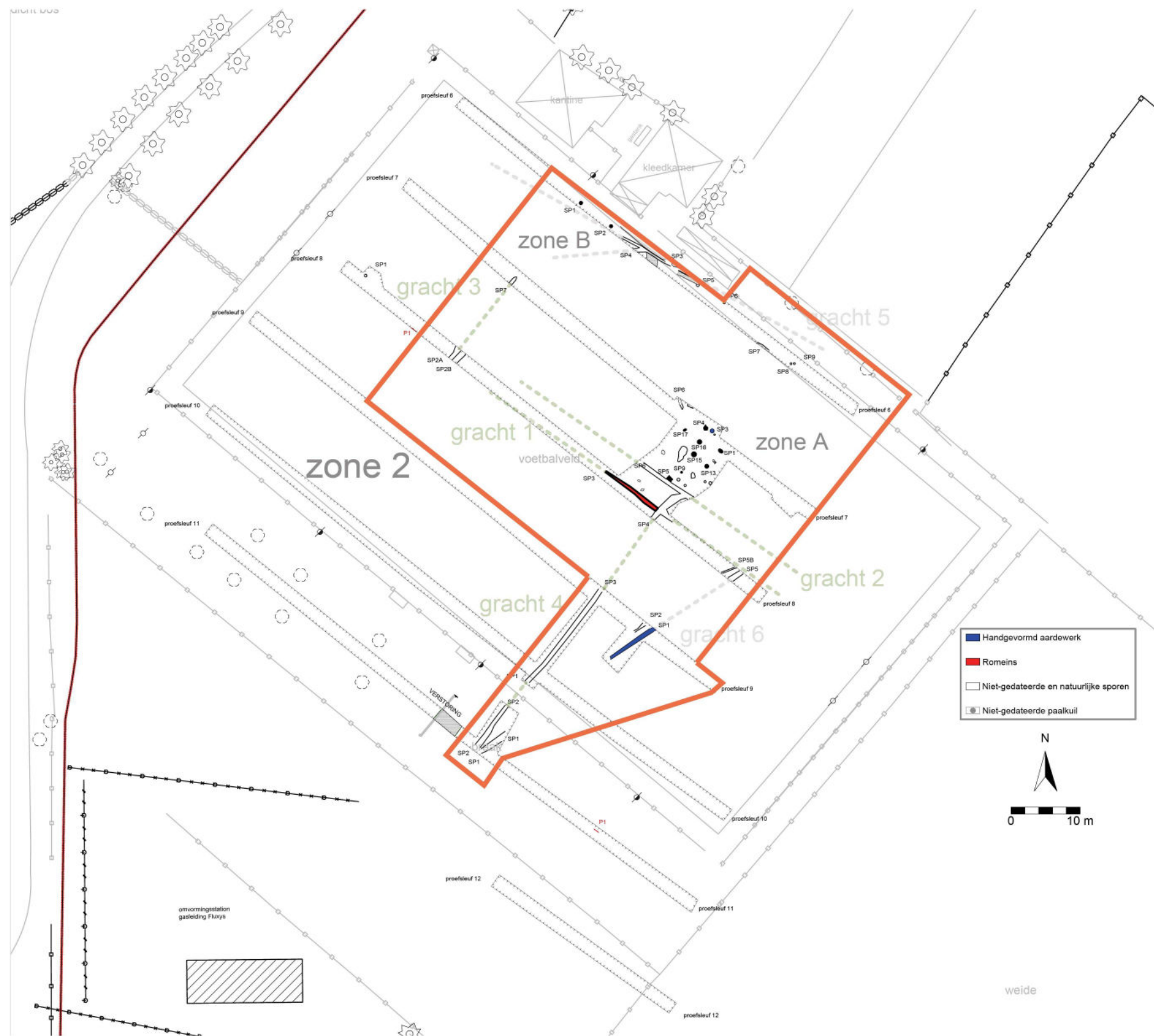
De proefsleuven brachten in zone 1 een aantal sporen (grachten, leemwinningskuil, kuil(en)) aan het licht die in de metaaltijden thuishoren. Ook verschillende losse vondsten uit de vulling van wat waarschijnlijk een beekalluvium is, getuigen van een site uit de metaaltijden in de nabije omgeving. De densiteit aan sporen is echter laag, een aantal sporen zijn fragmentarisch bewaard. Daarnaast werden in zone 1 nog een aantal geïsoleerde middeleeuwse en postmiddeleeuwse sporen waargenomen.

In zone 2 werd een duidelijkere concentratie van paalsporen en grachten aangesneden die in de metaaltijden of de Romeinse periode gesitueerd kunnen worden. Daarnaast werden nog verschillende niet-gedateerde grachten geregistreerd. Door het geringe aantal materiaal in de sporen kunnen voorlopig weinig betrouwbare dateringen worden gegeven.

5. Advies tot vervolgonderzoek

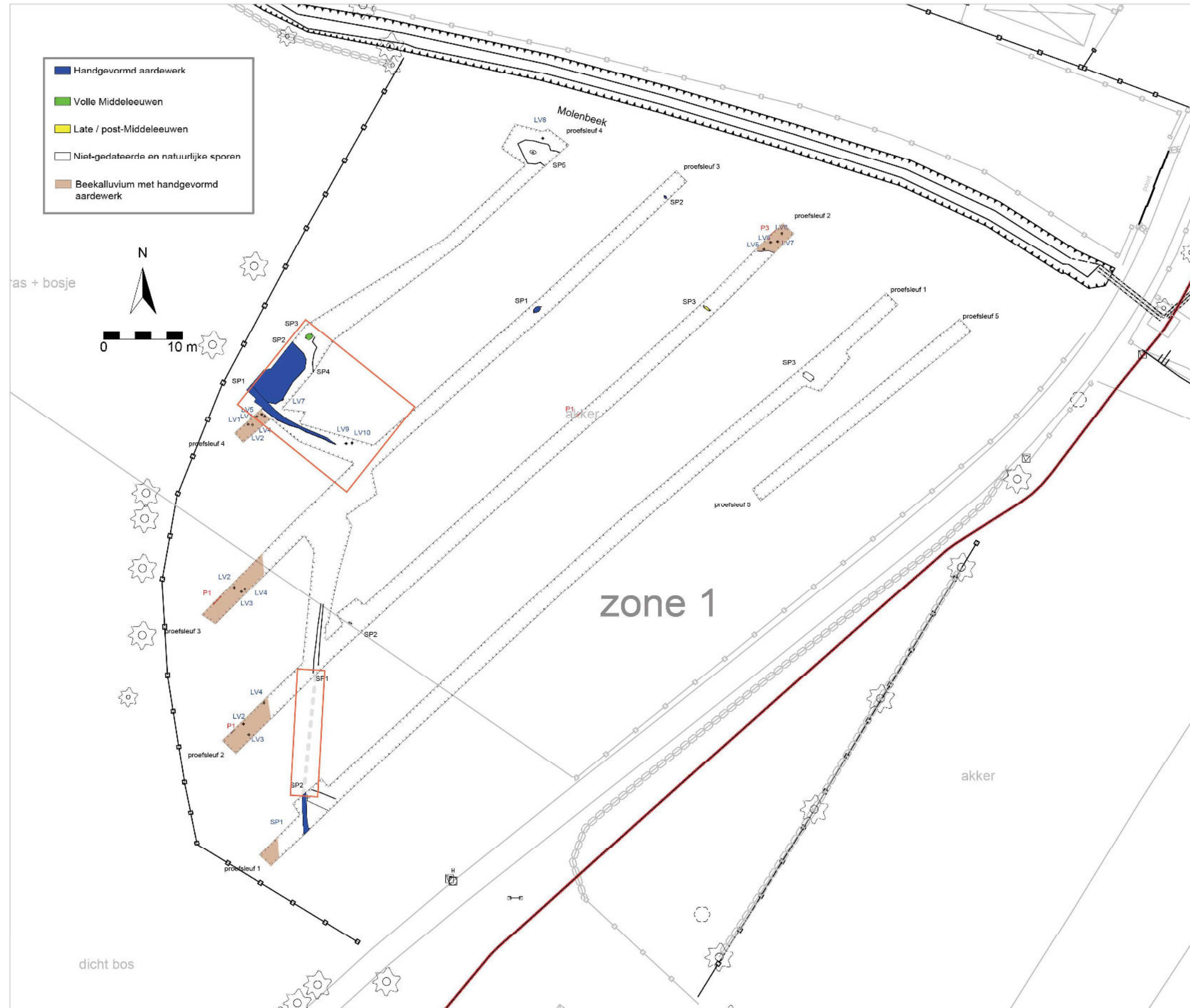
In zone 1 werden enkele fragmentarisch bewaarde of geïsoleerde sporen aangetroffen. Een kleinschalige afgraving en registratie ter hoogte van de grachten en vermoedelijke leemwinningskuil kan hier wellicht volstaan, om de eventuele relatie van deze sporen met zone 2, en vooral ook met de eerder opgegraven vierkante enclos te duiden (voorstel: zie **plaat 4**). In het bijzonder spoor PS 4/A/2 (poel of leemwinningskuil) verdient aandacht, omwille van de relatief hoge hoeveelheid materiaal dat er werd in aangetroffen en onze beperkte kennis van aardewerk uit deze periode van de metaaltijden (mogelijke datering = 4^{de}-3de eeuw v. Chr. indien gelijktijdig met de enclos).

In zone 2 is een vervolgonderzoek ter hoogte van de concentratie paalsporen en grachten aangewezen (voorstel: zie **plaat 5**). Zone A en B kunnen verbonden worden om de onderlinge relatie tussen beide zones te onderzoeken. Daarnaast dient het kijkvenster op proefsleuf 8 nog uitgebreid te worden om een eventuele gebouwplattegrond te kunnen vrijleggen. De ruimtelijke relatie tussen deze zone en de eerder opgegraven zone van de enclos dient hierbij verduidelijkt te worden.

Plaat 4. Voorstel tot vervolgonderzoek voor zone 2.

Plaat 5. Voorstel tot vervolgonderzoek voor zone 1

6. Bijlagen

6.1. Handleiding bij het raadplegen van de bijlagen

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een contextlijst⁵, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd *post-excavation* onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds.

We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage.

De lijsten worden automatisch gegenereerd uit de SOLVA-databank⁶. In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden gegenereerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gegenereerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "bijzondere voorwaarden" bij het concrete project.

Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, contextniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld.

Onder de noemer '**sporen**' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupetekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld.

Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een '**context**': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de context 'kuil'.

Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende contexten gegroepeerd worden tot een overkoepelende '**structuur**': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'.

In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'contexten' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw,

⁵ Een structuurlijst en een contextlijst worden in principe enkel bijgevoegd wanneer het een rapportage van een opgraving betreft : structuren en contexten worden in de databank immers pas aangemaakt bij archeologische opgravingen, aangezien op dat ogenblik alle informatie hiertoe aanwezig is. Tijdens een vooronderzoek is dit heel vaak nog niet het geval. Uitzonderingen hierop zijn contexten en structuren die bij vooronderzoek vastgesteld zijn in zones die NIET voor verder onderzoek in aanmerking komen. In die gevallen opteert SOLVA er voor om deze velddata wel toe te wijzen aan een context of structuur, omdat ze zo bevragebaar blijven voor de databank (zie ook *infra* voor bijkomende argumentatie).

⁶ Zie ook hoofdstuk « Methodologie, Verwerking » aangaande informatie over de SOLVA-databank archeologie.

crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, context, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'context', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht).

De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, contexten en sporen. Op deze wijze kan van 'groot' naar 'klein' afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke contexten ze zijn opgebouwd, bij contexten staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke context en structuur een spoor behoort, en bij de contextlijst staat vermeld tot welke structuur een context behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde contexten. De contextlijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde contexten en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld.

Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context (en dus structuur), evenmin als elke context aan een structuur kan toegewezen worden.

Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat contexten en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die 'context' (en eventueel bij uitbreiding 'structuur') wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen.

Tot slot enkele bijzonderheden:

- Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau.
- In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe *niet* aan een context (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Contexten en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk.

De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die *niet voor verder onderzoek in aanmerking* komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot contexten gegroepeerd (en worden dus in de databank contexten (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële contexten of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als context gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank 'onzichtbaar' worden.

6.2. Lijsten

- Gegevensfiche project
- Overzichtsfoto's

- Structuren, met vermelding van de gerelateerde contexten
- Contexten, met vermelding van de gerelateerde structuren en sporen, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Sporen, met vermelding van de gerelateerde contexten, structuren, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Inventaris vondsten
- Fotolijst
- Vergunning en bijzondere voorwaarden

6.3. Grondplan